

Antički grčki filozof pripadnik pitagorejske škole, državnik, vojni strateg, teoretičar muzike, matematičar, fizičar i astronom, Arhitas iz Tarenta, u IV veku p.n.e. govorio je da je “vreme veliki broj malih pomeranja, određeni interval u strukturi svemira”. Za Platona, vreme je matematička veličina izvedena iz kretanja planeta, a Aristotel precizira: “Ne samo što kretanje merimo pomoću vremena već i vreme prema kretanju zbog toga što jedno uslovljava drugo”.

Promena dana i noći najviše je uticala na stvaranje predstave o vremenu. U staroj Grčkoj se smatralo da je dovoljno da se vreme između izlaska i zalaska sunca podeli na jutro, podne i večer. Rimljani su u I v. dan delili na sedam delova: mane, dies, merides, suprema, vesper, nox i intempestas. Vreme noći delili se na četiri dela zbog smene noćnih straža. Kod Egipćana i Rimljana novi dan je započinjao u ponoć. Vavilonci, Sirijci i Persijanci su za početak dana smatrali izlazak Sunca, Arabljani podne a Jevreji i Kinezi zalazak Sunca.

Stari astronomi utvrdili su da se merenje vremena može odrediti položajem i kretanjem zvezda i planeta. Zato su prva pomagala za merenje vremena bili zvezdani satovi – astrolabe. Od Grka, ovaj metod preuzeli su Arapi koji su svojim astrolabom merili vreme sa greškom od 1 do 2 minuta. Uz pomoć astrolabe vreme se merilo do XVII veka, a među njima i danski astronom Tiho Brahe (XVI v), koji je dostigao tačnost merenja s razlikom od samo nekoliko sekundi.

Prvi sunčani časovnici pravljani su u Egiptu, od XIV v.p.n.e., i kroz istoriju imala su tri oblika: u obliku kamenog obeliska, ručne merne instrumente, kao i stepenice sunca sa površinom za senku.

Anaksimandar, koji je učio od Vavilonaca, 547. g.p.n.e. u Sparti je postavio prvi sunčani sat. Poznavanje vremena bilo je za Grke veoma važno. Ono je određivalo trenutke za rad, jelo i počinak. Poznati rimski arhitekta i graditelj Marko Vitruvije Polion, koji je gradio u vreme Cezara i Avgusta, u svom spisu “Arhitektura” opisuje 13 vrsta sunčanih satova. Epohu modernih sunčanih satova otvorilo je otkriće iz 1431. g. prema kom se Sunčeva senka kretala u smeru Zemljine ose. Prvi koji je proizvodio sunčane satove sa korigovanim kompasom bio je astronom i matematičar iz XIV veka Johanes Miler, iz Nirnberga.

Egipćani, narodi Bliskog istoka, Indije i Kine koristili su tzv. vodene satove gde se vreme merilo proticanjem vode.

Najstariji nepotvrđeni izveštaji kazuju da je pronalazak mehaničkog sata pripisan papi Silvestru II (999-1003.) koji se, kao redovnik Gerbert Aurilaca za vreme studija, upoznao sa principom rada arapskih vodenih satova. O mehaničkim satovima piše i Dante Aligijeri u „Božanstvenoj komediji” (1265-1321.). Razvoj mehaničkih satova počinje od XIII v., sa tornjevskim satovima, počevši od engleskog Vestminstera 1288. zatim sata crkve u Kenterberiju

1292. pa dalje u Firenci, Kanu, Modeni, Padovi, Brižu, Doveru, Strazburu, Nirnbergu, Parizu, Bazelu, Pragu... Najstariji opis i nacrt mehaničkog sata objavio je profesor medicine i astronomije Đovani de Dondi Palaco del Kapitano, 1364. u Padovi. Razvoj mehaničkih tornjevskih satova trajao je pet vekova. Na prelazu iz XIV u XV. vek, sve se više izrađuju kućni zidni satovi, isključivo od metala sa tegovima, a u XV veku počinju da se izrađuju prenosni džepni i satovi na privesku sa pogonom na oprugu.

Najveće radionice satova otvaraju se u Nirnbergu, u Bezansonu, Parizu, Londonu, Augsburgu, Amsterdamu, Briselu, Hagu. Zbog velikih ratova vođenih na tlu Evrope, mnogi časovničari sele se u Švajcarsku koja postaje centar proizvodnje satova. Godine 1701. u Švajcarskoj je izdata naredba prema kojoj se strancima zabranjuje rad u časovničarskoj struci, a stranci koji su već dugo u toj struci nisu smeli svoju decu da uče časovničarskom zanatu.

Prvi primerak ručnog sata uradili su časovničari iz Ženeve, Žak Droz i Leše, ali ne zato što su to smatrali za praktičnu stvar, već za ukras. Tokom celog XIX veka ručni satovi su bili isključivo ukrasi za ženske ruke. Najpoznatiji ženski sat tog vremena izrađen je za Napoleonovu suprugu Žozefinu. Prve ručne satove za muškarce naručila je nemačka vojna komanda 1880. za svoje artiljerijske oficire. Početkom XX veka u Parizu se našao Brazilac, Alberto Santos Dimon, poznat u mondenskim krugovima po pokušajima da napravi letelicu i prvi poleti. Kontrolisati rad motora, poletanje i vreme provedeno u vazduhu džepnim satom bilo je nemoguće. Zato je Alberto Santos zamolio svog prijatelja čuvenog francuskog juvelira Luja Kartijea da mu napravi sat koji će nositi na ruci i istovremeno pilotirati i kontrolisati vreme. Dana 17. decembra 1903. Orvil Rajt na avionu tipa "flajer" sa 16 KS poleteo je u nebo. U proleće 1904. na avionu tipa "14 BIS" Brazilac Alberto Santos Dimon preleteo je 200 m brzinom od 41,2 km/čas. Bio je to prvi zvanični svetski rekord u brzini leta, a Alberto Santos prvi čovek koji je vreme merio gledajući na ručni sat.

Amelija Erhart, prva žena pilot koja je preletela Atlantik 21. i 22. maja 1932. godine noseći Riverso, najčuveniji sat švajcarske kompanije Jaeger-LeCoultre (JLC), koja se bavi proizvodnjom satova visokog kvaliteta. Izrađen 1931. godine za potrebe igrača pola, Riverso je otporan na udarce karakteristične za tu igru i u kojima su uživali britanski oficiri u Indiji. Prestižna švajcarska manufaktura napravila je poseban Jaeger-LeCoultre Reverso sat, "Dark Knight Rises" Special Edition, u čast novog i poslednjeg dela Betmena - "Dark Knight" trilogije čiji je partner bila od samog početka. Kompanija Jaeger-LeCoultre je poznata po inovacijama kao što je atomski sat, predstavljen 1928. godine, koji je energiju crpeo iz promene temperature vazduha, a godine 1929. je predstavljen najmanji mehanizam sata na svetu, Caliber 101.

Satovi napravljeni specijalno po narudžbini nisu novost u svetu satova. Najpoznatiji među njima svakako je Breguet-ov napravljen za Mariju Antoanetu, a ništa manje interesantan Vacheron-ov sat, napravljen za Kralja Fuada I, koji je preprodan na aukciji održanoj 2005. za čak 3,3 miliona švajcarskih franaka.

Patek Philippe, Vacheron Constantin, Rolex, JLC, Audemars Piquet, Baume & Mercier, Blancpain, Piaget, IWC, Jordi, Michel, Mont Blanc, Breguet, Rado Omega ili Swissmade Watchis su vodeći, prestižni brendovi u visokosofisticiranoj industirji satova. A tendencija savremenog tržišta upravo ide u pravcu Švajcarske, koja je sinonim za postojan kvalitet. I nije važno koliko košta, da li je mehanički ili kvarcni, važno je da traje (preciznost se podrazumeva). Smisao tradicije vrhunskih satova jeste da se oni nasleđuju i prenose sa oca na sina i dalje, po muškoj i ženskoj liniji. Sat kao statusni simbol ustupio je mesto porodičnoj vrednosti, nakitu koji meri vreme i koji nema cenu. Mislim da ćemo sljedećih godina sve više vidati klasični modeli. Predviđam da će se dogoditi trend elegantnih satova s bogatim tehničkim sadržajima i korisnim

komplikacijama. To je ono što kupci traže, naime sve više se traže kvalitet i stvarni sadržaj, pa će se i satne manufakture morati tome prilagoditi.

Patek Philippe, Vacheron Constantin, Lange & Söhne, Cartier i Audemars Piguet.